

Nr. Prot
Lutemi referoni këtë numër në përgjigje

Tiranë, më _____.____. 2022

Lënda : Kthim përgjigje

Në përgjigje të kërkesës tuaj dt 27.08.2022 ardhur në postën elektronike :

Në kuadër të projektit për ndërtimin e Skavices në Dibër:

Cilat janë hapat që do ndiqni?

Përgjigje:

Në zbatim të parashikimeve të ligjit Nr. 38/2021 “Për përcaktimin e procedurës së veçantë për negociimin dhe ekzekutimin e kontratës me shoqërinë “Bechtel International, Inc.”, për projektimin dhe ndërtimin e Hidrocentralit të Skavicës” (në vijim “Ligji 38/2021”) dhe VKM nr.485, datë 30.7.2021 “Për miratimin e kontratës së fazës së parë “kontratë për shërbime teknike - projekti Hidroenergjetik i Skavicës” ndërmjet KESH SHA dhe Bechtel Limited”, shoqëria Bechtel Limited (në vijim “Bechtel”) është duke zhvilluar fazën e parë të projektit për ndërtimin e HEC Skavica. Referuar parashikimit të pikës 2 të nenit 2 të ligjit 38/2021 shoqëria Bechtel është në proces realizimi të veprimtarive të mëposhtme:

- a) matje topografike dhe studime hidrologjike në mbështetje të zhvillimit të projektimit;
- b) studime dhe inspektime gjeoteknike në terren;
- c) zhvillimin e strategjisë për realizimin e projektit;
- d) rishikimin dhe finalizimin e vlerësimit të ndikimit mjedisor e social;
- e) përgatitjen e projektit teknik, përfshirë përzgjedhjen e furnitorit të turbinave, me qëllim preventimin e kostove dhe të sasive; dhe shërbime të tjera të dakordësuara për të mundësuar ecurinë e zhvillimit të projektimit të hidrocentralit të Skavicës. Alternativat për vendndodhjen e digës dhe elementeve të tjera të Projektit;
- f) llojin dhe lartësinë e digës;
- g) korridorin e linjës së transmetimit;
- h) rrugët hyrëse dhe facilitetet e përkohshme;
- i) vlerësimet gjeologjike, gjeoteknike, hidrologjike, të ndryshimit të klimës dhe përmbytjeve;
- j) studimet për fuqinë dhe prodhimin e energjisë;
- k) tunelet për skemën hidrike.

Siç u tha edhe më lart nuk ka një vendim përfundimtar mbi treguesit teknik të projektit. Nga kontraktori po mblidhen dhe vlerësohen të gjitha informacionet e nevojshme për realizimin e procesit të përzgjedhjes së alternativës më fizibël. Cdo vendim i metejshëm ne lidhje me projektin

do të merret në përfundim të fazës së parë me realizimin e sturdimeve paraprake të përmendura më sipër.

1. Çfarë do të ndodhë me banorët e fshatrave që do të përmblyen, si do të kompensohet dëmi i tyre, me tokat dhe shtëpitë?

Përgjigje:

Qasja ndaj kompensimit dhe zhvendosjes do të jetë në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe praktikën më të mirë të sektorit, veçanërisht Standardet e Performancës (SP) të IFC (International Finance Corporation). SP-të e IFC në veçanti kërkojnë që të gjitha humbjet e shkaktuara nga Projekti të kompensohen me koston e zëvendësimit. Objektivi i përgjithshëm është që në përfundim të procesit të zhvendosjes jetesa e personave që do të zhvendosen të përmirësohet ose minimalisht të jetë e njëjtë me nivelin që ishte. Për më tepër, duhet theksuar se në përputhje me SP-të e IFC, personat e zhvendosur duhet të përfitojnë kompensim pavarësisht nëse kanë të drejta ligjore apo informale mbi pronën.

Nëse në përfundim të studimit Projekti rezulton i realizueshëm (fizibël), atëherë do të ketë një proces të dedikuar ndaj zhvendosjes, të veçantë nga ai që po kryhet për VNMS-në. Ky proces do të përshkruhet dhe dokumentohet në një Plan Veprimi të Zhvendosjes. Gjithashtu, do të kryhet një proces i veçantë angazhimi me palët e interesit që do të ketë në fokus personat e prekur nga Projekti. Plan i Veprimit të Zhvendosjes do të nisë të përgatitet gjatë gjysmës së dytë të vitit 2022.

Për qëllime të hartimit të Planit të Veprimit të Zhvendosjes, Projekti do të ndërmarrë gjithashtu studimet e nevojshme për të përcaktuar:

- popullsinë e prekur
- sipërfaqen e tokës që do të duhet për Projektin
- vlerat e kompensimit për tokën
- vlerat e kompensimit për asetet
- planin e zhvendosjes për ato raste kur do të jete e nevojshme të aplikohet

Gjatë procesit të zhvendosjes, do të kryhet gjithashtu një census i popullatës dhe inventar i plotë asetesh, pronash dhe aktiviteteve që do të preken nga Projekti. Personat e prekur do të informohen në kohën e duhur mbi procesin e censusit dhe inventarit të asetëve.

KESH dhe partnerët e tjerë të projektit janë të angazhuar të trajtojnë në mënyrë të drejtë banorët dhe komunitetet dhe vërejtjet sociale në terren si dhe konsultimet e gjera me publikun do të jenë mundësi për të marrë informacion dhe opinionin e tyre.

2. Sa prona do të shpronësohen?

Përgjigje:

Projekti i propozuar i hidrocentralit të Skavicës parashikohet të jetë në zonën verilindore të Shqipërisë, rreth 75 km nga kryeqyteti i Shqipërisë, Tirana. Lumi Drini i Zi vjen në Shqipëri nga Maqedonia e Veriut dhe rrjedh nga liqenet e Prespës dhe Ohrit. Veprat e projektit janë parashikuar të pozicionohen në rrjedhën e sipërme (biefin e sipërm) të lumit Drini i Zi, përpara vend bashkimit të tij me Drinin e Bardhë dhe fundit të rezervuarit të Hidrocentralit të Fierzës në lumin Drin.

Vendndodhja e saktë e digës dhe kufijtë e rezervuarit nuk janë përcaktuar akoma dhe aktualisht janë duke u studiuar dy vendndodhje alternative. Për këtë arsye edhe lista përfundimtare e bashkive, njërive administrative dhe fshatrave që mund të preken nga Projekti nuk është ende e disponueshme. Në çdo rast, Projekti pritet të prekë më shumë bashkinë Dibër dhe pjesërisht bashkinë Kukës. Fshatrat që ndodhen më pranë lumit Drin janë ato që kanë më shumë të ngjarë të preken në mënyrë direkte nga rezervuari.

Gjurma e saktë e linjave të transmetimit po ashtu nuk është përcaktuar ende. OST aktualisht ka përcaktuar një korridor. Korridori i linjës së transmetimit që po shqyrtohet kalon nga Skavica në Shumat, kryesisht brenda qarqeve të Kukësit dhe Dibrës.

Përcaktimi i vendndodhjes së saktë të digës dhe kufijtë e rezervuarit do të përcaktohen nëpërmjet një studimi fizibiliteti i cili do të marrë në konsideratë faktorët mjedisorë, socialë, teknikë dhe ekonomikë.

3. A janë lajmëruar banorët e fshatrave që do përmblyten?

Pergjigje:

Vendndodhja e saktë e digës dhe kufijtë e rezervuarit nuk janë përcaktuar akoma dhe aktualisht janë duke u studiuar dy vendndodhje alternative. Për këtë arsye edhe lista përfundimtare e bashkive, njërive administrative dhe fshatrave që mund të preken nga Projekti nuk është ende e disponueshme.

Po ashtu, një studim i veçantë, i quajtur raporti i Vlerësimit të Ndikimit Mjedisor dhe Social (VNMS) është duke u përgatitur me qëllim identifikimin, reduktimin dhe/ose menaxhimin e dukur të ndikimeve që do të krijojë projekti. Raporti i VNMS është një kërkesë e legjislacionit shqiptar dhe është duke u përgatitur gjithashtu në përputhje me Standardet e Performancës së IFC të cilat përcaktojnë kërkesa strikte në lidhje me mënyrën se si duhet të menaxhohen risqet dhe ndikimet e Projektit.

Raporti i VNMS është duke u realizuar nga Golder, një kompani me eksperiencë dhe e njohur ndërkombëtarisht dhe që mbështetet me ekspertizë lokale.

Studimi i VNMS do të vlerësojë me kujdes:

- ndikimet e mundshme mjedisore dhe sociale të Projektit (si ato negative ashtu edhe ato pozitive);
- mënyrat se si ndikimet negative mund të shmangen, minimizohen dhe/ose korrigjohen qysh në fazat e hershme të hartimit të projektit;
- ndikimet e mundshme në jetesën e komuniteteve të prekura, grupet në nevojë, infrastrukturën sociale, trashëgiminë kulturore si dhe burimet natyrore;
- qasjen dhe parimet e kompensimit dhe zhvendosjes nëpërmjet hartimit të dokumentit të Politikave Kuadër të Zhvendosjes i cili do të orientojë Planin e Veprimit të Zhvendosjes;

Janë kryer tashmë studimet e gjendjes ekzistuese mjedisore për sezonet e verës, vjeshtës dhe dimrit dh pranverës. Pjesa e mbetur e studimeve mjedisore si dhe studimet e gjendjes ekzistuese sociale do të kryhen në vjeshtën e vitit 2022.

Diskutimet fillestare me palët e interesit si dhe studimet që do të pasojnë do të përfshihen në draft raportin e VNMS. Raporti po ashtu do të përfshijë strategjinë e propozuar për kompensimin dhe zhvendosjen dhe më pas do të ndahet me komunitetet e prekura për të marrë opinionet dhe komentet e tyre. Raporti pritet të jetë gati për opinionet dhe komentet e publikut gjatë tremujorit të katërt të vitit 2022. Gjatë fazës së hartimit të raportit janë realizuar angazhime të ndryshme në nivel lokal dhe qendror me qëllim grumbullimin e informacioneve të nevojshme. Më tej, me hartimin e draft raportit, marrja e opinionëve nga palët e interesit dhe publiku i gjerë do të realizohet nëpërmjet dëgjësave të hapura publike ku do të prezantohen ndikimet sociale dhe mjedisore të evidentuara si dhe masat e propozuara për eliminimin, minimizimin dhe trajtimin e tyre. Bazuar në legjislacionin shqiptar dhe standardet ndërkombëtare, opinionet e marra nga palët e interesit në këto dëgjesa publike do të reflektohen më pas në raportin përfundimtar. Pra, projekti ka gjithë angazhimin e nevojshëm për të realizuar konsultimet me publikun sipas parashikimeve ligjore dhe standardeve ndërkombëtare dhe këto konsultime do të kryhen me përfundimin e studimeve dhe raporteve të nevojshme për t'ju prezantuar publikut.

4. Cilat janë avantazhet dhe disavantazhet e këtij projekti?

Studimet teknike, inxhinierike, sociale, mjedisore si dhe ato ekonomike dhe financiare do të ndihmojnë për vlerësimin e fizibilitetit të projektit që është edhe objektivi i kësaj faze të parë në përputhje me VKM 485 të përmendur më lart. Analiza e fizibilitetit teknik, social, mjedisor dhe ekonomik do të përcaktojë edhe avantazhet dhe disavantazhet e projektit të cilat do të analizohen e konsultohen edhe me publikun përpara marrjes së një vendimi përfundimtar.

5. A do sjellë probleme zhvendosja e banorëve drejt zonave të tjera?

Siç është përmendur edhe më lart, qasja ndaj kompensimit dhe zhvendosjes do të jetë në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe praktikën më të mirë të sektorit, veçanërisht Standardet e Performancës (SP) të IFC (International Finance Corporation). SP-të e IFC në veçanti kërkojnë që të gjitha humbjet e shkaktuara nga Projekti të kompensohen me koston e zëvendësimit. Objektivi i përgjithshëm është që në përfundim të procesit të zhvendosjes jetesa e personave që do të zhvendosen të përmirësohet ose minimalisht të jetë e njëjtë me nivelin që ishte. Për më tepër, duhet theksuar se në përputhje me SP-të e IFC, personat e zhvendosur duhet të përfitojnë kompensim pavarësisht nëse kanë të drejta ligjore apo informale mbi pronën.

Nëse në përfundim të studimit Projekti rezulton i realizueshëm (fizibël), atëherë do të ketë një proces të dedikuar ndaj zhvendosjes, të veçantë nga ai që po kryhet për VNMS-në. Ky proces do të përshkruhet dhe dokumentohet në një Plan Veprimi të Zhvendosjes. Gjithashtu, do të kryhet një proces i veçantë angazhimi me palët e interesit që do të ketë në fokus personat e prekur nga Projekti. Plan i Veprimit të Zhvendosjes do të nisë të përgatitet gjatë gjysmës së dytë të vitit 2022.

Gjatë procesit të zhvendosjes, do të kryhet gjithashtu një census i popullatës dhe inventar i plotë asetesh, pronash dhe aktiviteteve që do të preken nga Projekti. Personat e prekur do të informohen në kohën e duhur mbi procesin e censusit dhe inventarit të aseteve.

KESH, Bechtel dhe partnerët e tjerë të projektit janë të angazhuar të trajtojnë në mënyrë të drejtë banorët dhe komunitetet dhe vrojtimi social në terren si dhe konsultimet e gjera me publikun do të jenë mundësi për të marrë informacion dhe opinionin e tyre.

6. Po nga pikëpamja ekonomike, si është parashikuar financimi i projektit të Skavicës?

Realizimi i fazës së parë të projektit dhe studimeve paraprake teknike, mjedisore, sociale dhe ekonomike që parashikohen në të do të mundësojë me tej edhe shqyrtimin e alternativave të financimit të projektit.

Projekti i Skavicës është një projekt i cili bazuar në studimet e bëra po vlerëson aktualisht mundësinë e ndërtimit të një Hidrocentrali i cili do të jetë pasuri në administrim të shoqërisë publike të prodhimit të energjisë elektrike KESH sh.a.

Skemat e financimit dhe vlerësimi i instrumenteve të financimit do të vlerësohen gjithashtu përgjatë fazës së parë të projektit.

Faleminderit!